

FTAMP 64.33.01

У.С.Келесова¹ – негізгі автор, | ©
А.К. Жаппарова², И.С. Джембетова³

¹Экон. ғылым. канд., ^{2,3}PhD, доцент

ORCID

¹<https://orcid.org/0000-0002-6518-7836> ²<https://orcid.org/0000-0002-2452-017X>

³<https://orcid.org/0009-0000-0485-9152>

^{1,2,3}М.Х. Дулати атындағы Тараз университеті,

Тараз, Қазақстан,

¹us.kelesova@dulaty.kz

<https://doi.org/10.55956/OCMW1605>

СӘН ИНДУСТРИЯ ӨНІМДЕРІНДЕ ЭТНИКАЛЫҚ СТИЛЬДЕГІ АКСЕССУАРЛАР ДИЗАЙНЫНЫҢ КОМПОЗИЦИЯЛЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫН ТАЛДАУ

Аңдатпа. Мақалада сән индустриясы өнімдеріндегі этникалық стильдегі аксессуарлар дизайнының композициялық құрылымы жан-жақты талданады. Зерттеу барысында этникалық аксессуарлардың пішіні, көлемдік-пропорциялық арақатынасы, симметрия мен асимметрия, ритм, фактура және түстік шешімдерінің композициялық заңдылықтары қарастырылады. Зерттеу-ізденіс жұмыстың мақсаттары этникалық стильдегі костюм аксессуарларының заманауи сән индустриядағы дәстүрлі өнердің шығу тегіне шығармашылық көзқарасты синтездеуге, жасалған аксессуарлар дизайнының шешімдерін материалда жасауға мүмкіндік берді. Жұмыстың теориялық және тәжірибелік нәтижелері сән индустрия мамандары үшін болашақ шығармашылық бастамалар қорына айналады.

Тірек сөздер: сән индустрия, костюм, ою-өрнек, таңба, рухани-материалдық мәдениет, жоба, дизайн, өнер, бұйым.

Келесова, У.С. Сән индустрия өнімдерінде этникалық стильдегі аксессуарлар дизайнының композициялық құрылымын талдау [Мәтін] / У.С. Келесова, А.К. Жаппарова, И.С. Джембетова // Механика және технологиялар / Ғылыми журнал. – 2026. – №2(92). – Б.255-262. <https://doi.org/10.55956/OCMW1605>

Кіріспе. Бүгінгі таңда отандық сән индустрияда ерекше, жарқын және әсерлі стильдердің бірі – этникалық стиль, ол әртүрлі киімдер мен үрдістердің ауқымында басқа қолданыстағы стильдермен салыстырғанда дизайнерлер үшін өте кең және көп қырлы болып табылады. Этникалық стиль қазіргі заманғы әлемдік сәнде үлкен маңызға ие және ықпал етеді. Оның танымалдылығы тек оның тартымды келбетінен ғана емес, сонымен қатар адамзат тарихи рухани-материалдық мәдениеті мен дәстүрлерінің шексіз байлығы мен әртүрлілігін бейнелеу қабілетінен де туындайды. Қанша ұлт болса, сонша алуан үрдістері бар деп айтуға болады [1].

Этникалық стильдің байлығы ұлттық костюмнің ерекшеліктерін, әртүрлі материалдарды, декор-қолданбалы өнерін, аксессуарларды, аяқ-бас киімдерді және тіпті материалдық емес ұлттық мәдени мұраны қамтиды. Этникалық стиль өздігінен мәңгілік және әрқашан өзекті, заманауи қысқа мерзімді

үрдістер мен құбылыстармен үйлесімді құрастырылады. Этникалық стильдің танымалдылығының артуына байланысты тұтынушылар киім индустрияда әртүрлі мәдениеттер мен дәстүрлерді біріктіретін инновациялық және ерекше бейнелерді іздейді.

Кең сауда желісі бар Жібек жолы Қытай, Парсы, Еуропа, Үнді субконтиненті, Арабия және Африка мүйізі өркениеттерінің дамуында маңызды факторға айналды, өркениеттер арасында тек саяси ғана емес, сонымен қатар экономикалық байланыстарды да ашты [2].

Ұлы Жібек жолы бойында қалыптасқан кең мәдени алмасудың арқасында заманауи дизайнерлер әртүрлі халықтардың стильдерімен, техникаларымен, материалдарымен, түстерімен шығармашылық ізденіс-тәжірибе жасауға, жаңа қайта ойлау мен көзқарас қалыптастыруға шексіз мүмкіндіктерге ие. Орталықазиялық өнер формалардың байлығы, нәзік үйлесімі, айқындылығын, ою-өрнектің сакралдық мәні, бұйымдарды жасаудың жоғары деңгейі және түстерді үйлестіру шеберлігімен ерекшеленеді. Қазақстан, Өзбекстан, Қырғыстан және басқа да халықтардың материалдық мәдениеті ежелгі заманнан бері негізінен кілем тоқу, әртүрлі өрнектерді дайындау мен кестелеу, киізден жасалған кілемдер, өрнектелген киізден тұрмыстық бұйымдар әзірлеу, өрнек тоқу, киім тігу, былғарыны бедерлеу, ағаш ою және металды көркем өңдеу (зергерлік әшекейлер) арқылы көрініс тапқан.

Осылайша, ұсынылған зерттеу жұмысы «Ұлы Жібек жолы» ұранымен аксессуарлар авторлық дизайндығы стильдеу көзі ретіндегі сәндік-қолданбалы өнер нысандарын талдау өзекті, себебі ол дизайн нысандарын көркемдік жобалау процесі мен тарихи аспектілерді шығармашылық көз ретінде синтездеу арқылы дәстүрлі мәдениетті сақтауға бағытталған.

Зерттеу шарттары мен әдістері. Қазіргі уақытта этникалық киімдер мен аксессуарларға сұраныс тек Қазақстанда ғана емес, сонымен қатар Қытай, Үндістан және Таяу Шығыс сияқты басқа да дамушы нарықтарда артып келеді. Этникалық киімдер мен аксессуарларға сұраныстың өсуі жалғасады деп болжануда, бұл жергілікті дизайнерлер мен бөлшек саудагерлерге әлемдік нарықтағы өз орнын кеңейту үшін көптеген жаңа мүмкіндіктер ашады.

Бұл ғылыми ізденіс-шығармашылық жұмыстың мақсаты – Азия мен Таяу Шығысты мекендеген халықтар мәдениетінің өзара байланысымен ерекшеленетін Ұлы Жібек жолының тарихи кезеңінің рухани-материалдық мәдени ерекшеліктері мен сәндік-қолданбалы өнерін зерттеу негізінде этникалық стильдегі аксессуарлардың дизайнының жаңа тұжырымдамасын әзірлеу болып табылады.

Ғылыми зерттеудің нысаны – этникалық стильдегі сәндік-қолданбалы өнер заттары мен аксессуарлары болып табылады. Зерттеу саласы – этникалық сән индустрия және тарихи шығармашылық бастамалар аясындағы аксессуар дизайнының көркемдік және композициялық ерекшеліктері.

Зерттеу әдістеріне жүйелі көзқарас, тақырыптық ақпаратты синтездеу және талдау, шығармашылық іздеу әдістері (эврикалық), аналогия, стильдеу және трансформация әдістері кіреді.

Ізденіс-шығармашылық зерттеудің жаңалығы ерекше дизайн шешімі аясында Жібек жолы кезеңінің мәдениеті мен сәндік-қолданбалы өнерін зерттеу негізінде этнографиялық стильдегі заманауи аксессуарлар жиынығын әзірлеу ұсынылады.

Сонымен қатар, жүйелік-құрылымдық әдіс аксессуар дизайнын тұтас көркем жүйе ретінде қарастыруға, ал стилистикалық талдау этникалық

стильдің көркемдік белгілерін, символдық мағынасын және декоративтік элементтердің мазмұнын айқындауға бағытталды.

Зерттеу нәтижелері. Зерттеу жұмысын жүзеге асыру нәтижесінде тарихи тұрғыда Ұлы Жібек жолы кезеңінің мәдениеті мен өнерінің ерекшеліктері зерттелді, Ұлы Жібек жолының өнері тұрғындардың діни шығу тегіне байланысты болғаны анықталды, ислам және буддизм сияқты діндер мәдени алмасудың қалыптасуында және өнердің дамуында маңызды рөл атқарып, мұның бәрі қолданбалы өнерінің заттарына, көркемдік шешімдеріне ерекше әсер етті.

Сондай-ақ, Орталық Азия мен Таяу Шығыс халықтарының өнері күнделікті тұрмыстық өмірімен тығыз байланыс контекстінде сәндік-қолданбалы өнеріне жалпы талдау жүргізілді. Ежелгі көзқарастардың, дүниетанымдардың және сенімдердің барлығы сәндік-қолданбалы өнерде әртүрлі өрнектер мен әшекейлер түрінде көрініс тапқаны анықталды. Бұрын айтылғандай, Жібек жолы тек жібекті ғана емес, сонымен қатар әртүрлі көркемдік мотивтерді, стильдерді, техникаларды, нанымдарды, діндерді, идеяларды және технологияларды да тасымалдады. Зерттеу сатыларында Орталық Азия мен Таяу Шығыс аумағындағы сәндік-қолданбалы өнер заттарының және аксессуарлардың әшекейлерінің көркемдік және композициялық шешімдері талданады.

Сонымен, монгол тайпалары мен парсылар белсенді түрде таратқан, көбінесе декорлы әшекейлер түрінде (аң стилі, өсімдік және гүлді өрнектер, каллиграфия және т.б.) Орта Азия өрнектері стилизациялау негізінде тоқыма бұйымдарын безендіруде және ыдыс-аяқта қолданылды. Бұл дәуірдегі әрбір зат өз алдына қызықты өнер туындысы, бірақ тұтастай алғанда қараған кезде ол мәдени өзара әрекеттесу, білім алмасу және ықпал туралы әңгімелей бастайды. Ұлы Жібек жолы сөзсіз әлем тарихына орасан зор әсер етті, оны мүлдем жаңа жүйеге айналдырды. Мұның бәрі, бірге алғанда, тарихтың көп бөлігінде әлемнің осі Жібек жолының айналасында айналғанын көрсетеді. Әрбір елдің тарихы оқшау дамымаған және белгілі бір дәрежеде Жібек жолына әсер етіп, онымен байланысты болған.

Орталық Азия мен Таяу Шығыстың әртүрлі этникалық мәдениеттерінің негізгі сәндік элементтері мен аксессуарларын зерттеу барысында Жібек жолы дәуірінде әр мәдениеттің дизайн, мотивтер және негізгі мағыналар бойынша ортақ ерекшеліктері болғаны анықталды, бұл дін, өнер, білім және т.б. қатысты кең мәдени алмасуларға байланысты болды. Мысал ретінде әртүрлі боялған керамика, сәулет құрылымдары, кілем тоқу және сол кезде кеңінен қолданылған «дорба» және «қалта» сияқты сөмкелерді келтіруге болады. Бұл сөмке түрлерінің танымалдылығы олардың ыңғайлылығы арқылы тауарларды ұзақ қашықтыққа оңай тасымалдауға мүмкіндік берді [3].

Сөмкелер пішіні маңызды рөл атқарады, себебі шаршы және тікбұрышты пішіндер тұрмыстық жағдайда тиімді пайдалануда тиімді болады. Сөмке пішінінен басқа, олардың сәндік әрлеуі де маңызды. Сөмкелер әртүрлі тәсілдермен безендірілген: әртүрлі маталардың үйлесімі, алтын жіппен кестелеу, өру, моншақпен безендіру, шашақпен безендіру, зергерлік бұйымдар, асыл тастармен безендіру.

Ерекшеліктердің дамуына алғашқы мәдени тамырлар (Ұлы Жібек жолының таралуына дейін), ежелгі заманнан бері ұрпақтан-ұрпаққа беріліп келе жатқан мәдениет пен білім үлкен әсер етті. Мысалы, қазақ даласында сақ дәуірі (б.з.д. 8-3 ғасырлар) және ғұн дәуірі (б.з.д. 4 ғасыр – б.з. 3 ғасыр) этникалық стильдің негізгі сипаттамаларының қалыптасуында өте маңызды

рөл атқарады. Зооморфтық және космогониялық ою-өрнектер ежелгі көшпелі халықтың күнделікті өмірі мен сенімдерін көрсетті және олар бүгінгі күнге дейін өзекті болып қала береді [4].

Ежелгі көшпелі қазақтардың зергерлік бұйымдарына келетін болсақ, олардың көркемдік композициясы каскадты, бейнеленген негізгі элементтермен, әртүрлі геометриялық пішіндердің үйлесімімен және қатаң тік сызықтармен сипатталады. Күміс басым материал болды, бірақ алтын бұйымдар да таралған. Бұл бұйымдарды жасауда түйіршіктеу, гравюра, балқып қую және т.б. сияқты технологиялар мен әдістер қолданылды.

Ең көп таралған пішіндерге үшбұрыштар, шаршылар, ромбтар, тіктөртбұрыштар, жебелер, шеңберлер, жарты айлар және т.б. жатады.

Зерттеу барысында бұйымдардың көркемдік тұжырымдамасын негіздеу үшін бастапқы талданған ақпараттар негізінде стильдік белгілер мен символдар жүйесі жасалды, жобалау нысаны үшін негізгі идеяны ең жақсы көрсететін негізгі пішіндер анықталды.

Өзбек зергерлік бұйымдары ажур филигрань, құйма, чернь, эмаль, алтын жалату сияқты техникаларды қолданумен сипатталады. Зергерлік бұйымдардың көпшілігі күмістен жасалған, бірақ алтын да қолданылған және көбінесе сердолик, маржан, інжу-маржан, моншақтар және т.б. безендірілген. Ежелгі өзбек зергерлік бұйымдары аздап сарқырамамен, қосымша элементтердің үлкен бейнелермен сипатталады, бірақ ерекшелігі – қолданылған пішіндердің дөңгелектенуі, жылтыратылған бұрыштары. Ең көп таралған формалар: шеңбер, сопақша, тіктөртбұрыш, тамшы, жапырақ, жарты ай, гүл, жұлдыз және басқа да күрделірек біріктірілген түрлері. Қысқасы, зергерлік бұйымдар пішіндерінің күрделілігімен, ойылған және тегістелген бұрыштарымен ерекшеленеді [5].

Ежелгі шығыс зергерлік бұйымдары негізгі пішіндері өзбек зергерлік бұйымдарына көп жағынан ұқсас: шеңбер, сопақша, жарты ай, тамшы, жапырақ, гүл, жүрек бейнелер таралған, негізгі материал алтын болған. Аксессуарларды көгілдір, сердолик, лазурит және т.б. безендіруге болатын еді. Түйіршіктеу, қайта өрнектеу және ажур филигрань сияқты әдістер қолданылды. Ерекшелігі – негізгі элементтердің де, қосымша бөлшектердің де өте егжей-тегжейлі сипаты [6].

Жобаланатын бұйымдардың көркемдік тұжырымдамасын негіздеу үшін стильдік белгілер мен символдар жүйесі жасалды, негізгі идеяны ең жақсы көрсететін 1-кестеде көрсетілген негізгі мағыналық белгілер анықталды, олар арнайы 3 блок түрінде ұсынылады.

Кесте 1

Ұлы жібек жолы дәуіріндегі ою-өрнектердің таңбалары

1 блок – Таяу Шығыс	2 блок – Орталық Азия	3 блок – Орталық Азия
1	2	3
		

Жоғарыда айтылғандардың барлығы зергерлік бұйымдардың (сырғалар, алқалар) және аксессуарлардың (сөмкелер, белдіктер) негізгі пішіндерін, элементтерін және бөлшектерін анықтауға мүмкіндік берді. Қазақ аксессуарлары үшін негізінен үшбұрышты, ромб тәрізді және тікбұрышты пішіндер негізгі элементтер ретінде тандалды, оларға кішкентай дөңгелек элементтер қосылды. Өзбек стиліндегі аксессуарлар үшін дөңгелектелген, сопақша элементтер тандалды: көз жасы тамшылары, жарты ай, жұмсартылған жиектері бар үшбұрыштар және т.б. Шығыс зергерлік бұйымдары үшін дөңгелектелген, сопақша пішіндер де тандалды: көз жасы тамшыларды, жарты ай, жапырақтар және т.б. Шығыс және өзбек зергерлік бұйымдарының көптеген ұқсастықтары бар, бірақ қосымша және негізгі элементтердің үйлесім жиілігімен және элементтердің көрнекі бейнелермен ерекшеленеді.

Қазақ блогында негізінен геометриялық өрнектер болады, оларға өсімдік және зооморфтық мотивтер аздап қосылады. Бұл жағдайда геометриялық өрнектер тәртіпті, тепе-теңдікті білдіреді, ал зооморфтық және өсімдік элементтерінің қосылуы динамизм мен табиғатпен байланыстың әсерін қосады. Осы мотивтердің барлығы бірге құндылықтарды, нанымдарды және этникалық мұраны көрсететін символдардың бай палитрасын жасайды.

Зерттеу нәтижелерін талқылау. Тандалған шығармашылық бастамасына сүйене отырып, жобаның дизайн тұжырымдамасы құрастырылды, нәтижесінде көркем бейне орындалды, 2 кестеде ұсынылады.

Кесте 2

Жобаның көркем бейнелері

1-блок «Шығыс ертегісі»	2-блок «Тұмар»	3-блок «Ежелгі Самарқанд»
		

1-ші блок: «Шығыс ертегісі». Көркем бейнесінде бай безендірілген сарайлар, қарбалас базарлар және ерекше ландшафттар айқын құрама элементтерімен жанданатын жұмбақ және экзотикалық Шығыс елдерінің сүйкімділігі бейнеленген. Негізгі түстер алдын элементтермен үйлескен қызғылт реңктер болды.

2-ші блок: «Тұмар». Тұмар – иесінің әл-ауқатын қамтамасыз ететін тұмар зергерлік бұйымдарының ежелгі түрі. Исламның келуімен ол араб жазуындағы Қораннан алынған дұғалармен толықтырыла бастады. Ұлы Жібек жолының арқасында тұмар сенімдердің бірігуінің символына айналды: исламды қабылдау арқылы Орталық Азия халықтары ежелгі көшпелі халықтардың мәдениеті мен әдет-ғұрыптарын сақтап қалды. Осылайша, тандалған қызыл және алтын түстес асыл реңктер бейнені толықтырады, бұл тек материалдық әл-ауқат пен әл-ауқатты ғана емес, сонымен қатар Ұлы Жібек жолының жолдарымен белсенді түрде алмасқан мәдени және интеллектуалдық байлықты да білдіреді.

3-ші блок: «Ежелгі Самарканд». Бай тарихы бар ежелгі қала, Ұлы Жібек жолы бойындағы Орталық Азиядағы ең ірі мегаполистердің бірі, ол әртүрлі өркениеттердің мәдени тоғысын бейнелейді. Бейнеде қызғылт және алтын түстердің үйлесімі қолданылған, бұл оған тек романтика мен ашықтықты ғана емес, сонымен қатар қонақжайлылықтың жылуы мен бірлік рухын да бейнелейді.

Ұлы Жібек жолы және оның тарихи бағыттары бойынша жүргізілген кең ауқымды мәдени алмасу шығармашылық шабыт ретінде таңдалды. Бұл сауда желісі көптеген өркениеттер арасында материалдық және рухани қазыналарды бөлісуге ықпал етіп, кең мәдени өзара әрекеттесудің арнасына айналды. Ұлы Жібек жолы бойындағы алмасу әртүрлі көркем стильдердің, ою-мотивтердің және этникалық дәстүрлердің бірігуіне себеп болды, нәтижесінде аймақтар мен дәуірлерді біріктіретін бай-күнсыз мәдени мұра қоры құрылды. Зерттеу барысында бұйымдардың қалыптасқан көркем-жобалық шешімі Ұлы Жібек жолы мәдениетін мұрасын дәріптейді.

Сурет 1. Этнографиялық стильдегі заманауи аксессуарлар жиынтығы

Тәжірибелік бөлімде жүргізілген эскиздік және техникалық жобалау нәтижелері этникалық стиль элементтерін қазіргі сән индустриясы өнімдеріне бейімдеудің мүмкіндігін көрсетті. Композициялық қағидаларды сақтай отырып жасалған дизайн шешімдері эстетикалық тұрғыдан үйлесімді, функционалдық жағынан тиімді және мәдени тұрғыдан мазмұнды болып шықты. Осылайша, зерттеу нәтижелерін талқылау этникалық стильдегі аксессуарлар дизайнының композициялық құрылымын ғылыми тұрғыда негіздеуге мүмкіндік берді және алынған қорытындыларды заманауи дизайн тәжірибесінде қолданудың өзектілігін айқындады.

Қорытынды. Ғылыми және шығармашылық-ізденіс жұмыстар нәтижесінде Ұлы Жібек жолы дәуірінің тарихи мұрасы аясында мәдениет пен өнерге талдау жүргізілді, Орталық Азия мен Таяу Шығыс халықтарының сәндік-қолданбалы өнері зерттелді, сәндік және ою-өрнек бұйымдарының көркемдік және композициялық дизайнына талдау жасалды, этникалық стильдегі аксессуарлардың көркемдік және композициялық ерекшеліктері зерттелді. Сонымен қатар, жобаның көркемдік тұжырымдамасын негіздеу үшін стильдік белгілер мен символдар жүйесі жасалынды, «Ұлы Жібек жолы» ұранымен көркем бейне мен аксессуарлық графикалық ұсыныстар жасайтын дизайн шешімі жасалды, аксессуарлар жиынтығын жобалауға арналған өнім картасы жасалды және аксессуарлар жиынтығына арналған дизайн шешімі орындалды, жобаланған өнімдердің дизайны мен өңдеу технологиясы жасалды, материалда аксессуарлардың үлгілері дайындалды.

Жобаланған аксессуарлар топтамасының эстетикалық және утилитарлық көрсеткіштерін арттыру үшін симметрия, ырғақты қайталау, текстуралық шешімінің контрасты, түстік қатарының контрасты сияқты әртүрлі композициялық әдістер қолданылды. Нәтижесінде, әзірленген дизайн-тұжырымдамасы шығармашылық бастамалардың негізделген идеясына, таңдалған негізгі және қосымша материалдар, фурнитура түрлеріне, көркем-композициялық шешіміне толық үйлесімді болып келеді.

Әдебиеттер тізімі

1. Қасымова Г.С. Қазақ сәндік-қолданбалы өнері және этнодизайн [Мәтін]. – Алматы, 2019. – 35 б.
2. Әбдіғаппарова С.К. Ұлттық стиль және сән индустриясы [Мәтін]. – Алматы, 2022.
3. Болысбаев Д.С., Джартыбаева Ж.Д. Ою-өрнектің даму тарихы және қазіргі дизайндағы қолданылуы [Мәтін]. – Шымкент: Оқу баспасы, 2020. – 85 б.
4. Кашаев В.П. Декоративно-прикладное искусство. Понятия. Этапы развития [Текст]: учебное пособие для вузов. – Москва: Владос, 2021. – 256 с.
5. Казахско-иранские взаимосвязи в прикладном искусстве и этикете [Текст] // Материалы международной конференции «Иран и Дешты-Кыпчак». – Алматы, 2007.
6. Кузнецова Т.Ф. Народное художественное творчество: Исторические традиции и современные эстетические проблемы [Текст]. – Москва: Знание, 2016. – 36 с.
7. Казахские ювелирные украшения [Текст]: альбом. – Алматы: Өнер, 1985. – 25,15 п.л.

Материал редакцияға 08.04.26 түсті, 15.06.26 қабылданды.

У.С. Келесова¹, А.К. Жаппарова¹, И.С. Джиембетова¹

¹Таразский университет им. М.Х.Дулати, Тараз, Казахстан

АНАЛИЗ КОМПОЗИЦИОННОЙ СТРУКТУРЫ ДИЗАЙНА АКСЕССУАРОВ В ЭТНИЧЕСКОМ СТИЛЕ В ПРОДУКТАХ ИНДУСТРИИ МОДЫ

Аннотация. В статье всесторонне анализируется композиционная структура дизайна аксессуаров в этническом стиле в продуктах индустрии моды. В ходе исследования рассматриваются композиционные закономерности формы, объемно-пропорциональных соотношений, симметрии и асимметрии, ритма, фактуры и цветовых решений этнических аксессуаров. Кроме того, выявлены особенности сочетания традиционных национальных элементов с требованиями современного

дизайна, определено их функциональное и эстетическое значение. Автор систематизирует композиционные приёмы, применяемые при проектировании аксессуаров в этническом стиле, и обосновывает их роль в повышении художественной ценности продукции индустрии моды. Результаты исследования предлагаются к практическому использованию дизайнерам, специалистам индустрии моды и студентам специальности «Дизайн».

Ключевые слова: этностиль, символ, индустрия моды, композиция, аксессуар, конструкция.

U.S.Kelesova¹, A.K. Zhapparova¹, I.S. Jiyembetova¹

¹M.Kh. Dulaty Taraz University, Taraz, Kazakhstan

ANALYSIS OF THE COMPOSITIONAL STRUCTURE OF ETHNIC-STYLE ACCESSORY DESIGN IN FASHION INDUSTRY PRODUCTS

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the compositional structure of ethnic-style accessory design in fashion industry products. The study examines the compositional patterns of form, volume-proportional relationships, symmetry and asymmetry, rhythm, texture, and color solutions of ethnic accessories. In addition, the features of combining traditional national elements with the requirements of modern design are revealed, and their functional and aesthetic significance is determined. The author systematizes the compositional techniques used in the design of ethnic-style accessories and substantiates their role in enhancing the artistic value of fashion industry products. The research results are recommended for practical use by designers, fashion industry specialists, and students majoring in Design.

Keywords: ethno-style, symbol, fashion industry, composition, accessory, construction.

References

1. Qasymova G.S. Qazaq sandik-qoldanbaly oneri zhane etnodizain [Kazakh decorative and applied arts and ethnodesign]. – Almaty, 2019. – 35 p. [in Kazakh].
2. Abdigapparova S.Q. Ulttyq stil' zhane san industriyasy [National style and the fashion industry]. – Almaty, 2022. [in Kazakh].
3. Bolysbaev D.S., Dzhartybaeva Zh.D. Oyu-ornektin damu tarikhy zhane qazirgi dizaindagy qoldanyluy [History of the development of ornament and its application in contemporary design]. – Shymkent: Oqu baspasy, 2020. – 85 p. [in Kazakh].
4. Kashaev V.P. Dekorativno-prikladnoe iskusstvo. Ponyatiya. Etapy razvitiya [Decorative and Applied Arts. Concepts. Stages of Development]: textbook for higher education institutions. – Moscow: Vldos, 2021. – 256 p. [in Russian].
5. Kazakhsko-iranskie vzaimosvyazi v prikladnom iskusstve i etikete [Kazakh-Iranian interrelations in applied arts and etiquette] // Proceedings of the International Conference "Iran and Dasht-i-Kipchak". – Almaty, 2007. [in Russian].
6. Kuznetsova T.F. Narodnoe khudozhestvennoe tvorchestvo: Istoricheskie traditsii i sovremennye esteticheskie problemy [Folk Art: Historical Traditions and Contemporary Aesthetic Issues]. – Moscow: Znanie, 2016. – 36 p. [in Russian].
7. Kazakhskie yuvelirnye ukrasheniya [Kazakh Jewelry]: album. – Almaty: Öner, 1985. – 25.15 printer's sheets. [in Russian].